

BELEIDSPLAN 2026-2030

HISTORISCHE VERENIGING ALKMAAR

Een vereniging met 100 jaar geschiedenis

Vastgesteld door het HVA Bestuur op 10 maart 2026

Goedkeuring Algemene Vergadering HVA op 8 april 2026

Voorwoord

De Historische Vereniging Alkmaar (HVA) werd in 1925 opgericht en heeft als doel het beschermen en voor het nageslacht bewaren van de historische schoonheid van Alkmaar en omgeving en het aanmoedigen van de studie van en het verspreiden van kennis over de plaatselijke geschiedenis.

De HVA bestaat dus 100 jaar en dat is een goede aanleiding om te bedenken waar we als vereniging staan en hoe we naar de toekomst kijken. De context waarin het doel indertijd werd geformuleerd verschilt wezenlijk van de huidige. Zo zijn er nu veel meer partijen betrokken bij het behoud van het erfgoed, zij houden zich op professionele basis hiermee bezig. De oprichters van de HVA konden hiervan destijds alleen maar dromen.

De HVA richt zich vooral op de lokale bevolking want al die verschillende Alkmaarders maken samen de stad en schrijven zo geschiedenis. Nu en in de toekomst wil de HVA daarom nadrukkelijker de verhalen van de stad en van de mensen vertellen. Daarom is ons motto nu: het *'levend geheugen van de stad'*.

In 2022 was een Beleidsplan een primeur in de bijna honderdjarige geschiedenis van onze vereniging. Aanleiding – en de meest formele reden – was om aan het vereiste voor de ANBI-status van de vereniging te voldoen. Nu, vier jaar later, ligt er alweer een tweede Beleidsplan voor de komende jaren.

Het Beleidsplan moet een richtsnoer zijn voor het bestuur om het beleid van de vereniging richting en focus te geven. Voor alle leden is het een kader waaraan het beleid van de vereniging jaarlijks getoetst kan worden in de Algemene Ledenvergadering.

Had het Beleidsplan 2022-2025 een duidelijke organisatorische opdracht – die ook geleid heeft tot een nieuw Huishoudelijk Reglement en een statutenwijziging – het nieuwe Beleidsplan wil juist inhoudelijke accenten leggen met een perspectief voor de komende jaren. De HVA heeft de afgelopen eeuw een blijvend stempel gedrukt op Alkmaar en zal dat ook in de toekomst blijven doen.

Ruud Roemer, voorzitter.

I. Inleiding

Wie in Alkmaar om zich heen kijkt, wordt verrast door de vele monumenten en het historisch erfgoed. Grachten en singels die al meer dan 1000 jaar gebruikt worden voor handel over water. Restanten van dwangburchten, kastelen, oude stadsvilla's, monumentale kerken, karakteristieke panden en een rijke historie.

De Historische Vereniging Alkmaar (HVA) werd in 1925 opgericht en heeft als doel het beschermen en voor het nageslacht bewaren van de historische schoonheid van Alkmaar en omgeving en het aanmoedigen van de studie van en het verspreiden van kennis over de plaatselijke geschiedenis.

Toch blijkt steeds weer dat een steeds groter deel van de inwoners zich niet bewust is van de schoonheid en aantrekkelijkheid van de stad. Velen weten wel van de strijd met de Spanjaarden in 1573, maar zijn zich er vaak niet van bewust dat Alkmaar regelmatig een strijdtoneel was door de ligging tussen diverse meren, dichtbij West Friesland en in het grensgebied van de gewesten Utrecht en Holland. En juist deze strijd om het bestaan heeft Alkmaar gevormd tot de stad die het nu is. De gemeente Alkmaar telt ruim duizend monumenten en daarnaast nog eens zo'n drieduizend beeldbepalende panden.

De HVA wil deze kennis verspreiden door het organiseren van stadswandelingen, excursies en lezingen en het uitgeven van het tijdschrift Oud Alkmaar. De stedelijke ontwikkeling wordt nauwlettend gevolgd waarbij de HVA bijdraagt aan de welstandsadviezen van de Gemeente. Jaarlijks kennen we aan bijzondere personen die zich hebben ingezet voor de historische schoonheid van Alkmaar de Oud-Alkmaarprijs toe en tweejaarlijks wordt de Puienprijs uitgereikt.

De HVA wil de kennis over de Alkmaarse historie in volle omvang verspreiden en benut daarvoor verschillende middelen. In dit beleidsplan worden de hoofdlijnen uitgezet waarlangs de HVA dit wil bereiken. Het accent ligt heel duidelijk op samenwerking onder het motto: verbinden met verhalen, ofwel het *'levend geheugen van de stad'*.

~~~~~

II. Algemeen

De Historische Vereniging Alkmaar (HVA) maakt al een eeuw werk van de geschiedenis van Alkmaar en zijn erfgoed. De basis hiervoor is verwoord in onze missie en onze visie. De manier waarop we dat werk doen, wordt elke vijf jaar tegen het licht gehouden. Welke ontwikkelingen zijn er en hoe speelt de HVA daarop in. De vereniging met ruim 1500 leden maakt dan weer een beleidsplan waarin de voornemens zijn vastgelegd.

Het werk van Historische Vereniging Alkmaar is gestructureerd door een stelsel van afspraken. Daarmee wordt enerzijds richting gegeven aan voorgenomen en concrete activiteiten en wordt anderzijds verantwoording afgelegd over uitgevoerde activiteiten. De afspraken zijn vastgelegd in besluiten van het hoogste orgaan van de vereniging: de Algemene Ledenvergadering.

De belangrijkste afspraken zijn:

1. De doelstellingen van de vereniging zijn omschreven in de **statuten**;
2. De manier van werken is vastgelegd in het **huishoudelijk reglement**;
3. In het **beleidsplan** geeft de vereniging voor vijf jaar aan wat ze van plan is te doen om de doelstellingen te bereiken, de Algemene Ledenvergadering stelt dat plan vast;
4. In de **begroting** wordt voor het komend jaar bepaald welke middelen ter beschikking komen en hoe deze aangewend worden voor concrete activiteiten;
5. In het **jaarverslag** met de financiële **jaarrekening** legt het bestuur aan de Algemene Ledenvergadering verantwoording af over de activiteiten en de inkomsten en uitgaven van het afgelopen jaar.

~~~~~

III. Missie

De missie staat beschreven in de statuten, artikel 2, lid 1:

De vereniging stelt zich ten doel:

- 1a. het materiële en immateriële erfgoed binnen de gemeente Alkmaar te beschermen.
Onder deze zorg voor het erfgoed is begrepen het adviseren over en het participeren in discussies over toekomstige ontwikkelingen die dit erfgoed raken en de ruimtelijke kwaliteit beïnvloeden;
- 1b. de kennis over de geschiedenis van de stad Alkmaar en omgeving te vergroten en te verspreiden.

IV. Visie

Als vereniging representeren wij de mensen van deze stad, met een grote diversiteit:

- Wij bekommeren ons om- en beschermen de schoonheid van onze mooie, oude stad waar we ons thuis voelen;
- Wij bevorderen het behoud van historische en monumentale kwaliteiten van de stad;
- Wij vertellen de verhalen over hoé de stad en haar bewoners zich ontwikkeld heeft;
- Wij nemen actief deel aan het bestuurlijke debat over onderwerpen, die raken aan het behoud en de versterking van de monumentale en historische waarden van Alkmaar;
- Wij volgen kritisch de ontwikkelingen in de stad en geven – gevraagd en ongevraagd – advies.

Kortom: wij zijn het *'levend geheugen van de stad'*.

V. Activiteiten die horen bij de missie en de visie

Het bestuur heeft het afgelopen jaar geïnvesteerd in het goed georganiseerd krijgen van de huidige activiteiten en ook om na te denken of alle activiteiten nog passend zijn in de huidige tijd en hoe dat eventueel efficiënter en – vooral – effectiever kan.

We hebben 'beelden' gevormd bij de toekomst, onderweg naar morgen. Want vooruit blijven kijken geeft richting bij toenemende onzekerheid.

• Onderscheidende sterktes behouden

Focus op waarin we onderscheidend zijn: waarin zijn wij anders en beter dan andere partijen die zich met erfgoed bezighouden. En concentreer je op de zaken die hier direct mee verband houden.

Focus vraagt de moed om dingen los te laten die ons niet van anderen onderscheiden. Dus stoppen met activiteiten die te weinig opleveren.

~~~~~

- **Samenhang van activiteiten vergroten... en zichtbaar maken**

Wij vinden het belangrijk dat onze bestuursleden een directe relatie onderhouden met één of meerdere van onze activiteitencommissies. Zo zorgen wij ervoor dat de behoeften van die commissies worden vertaald naar het bestuur en vice versa.

Van bestuursleden verwachten wij dat zij een duidelijke visie hebben op de organisatie van de activiteiten van de commissie. Gezamenlijk met de commissieleden zijn zij verantwoordelijk voor een goede kwaliteit van de diverse activiteiten.

- **Relaties versterken** met leden, met en tussen vrijwilligers en ereleden

Als we meer actieve vrijwilligers willen mobiliseren dan is het belangrijk om de interactie met onze leden te verbeteren. Dat betekent dat we meer en beter naar de leden moeten luisteren, meer transparant zijn in onze boodschappen waar we voor staan en wat we nastreven en daarbij gebruik maken van ideeën die deze leden ontwikkelen.

Belangrijk is de eilandencultuur binnen de vereniging te doorbreken. Dat kan alleen als het bestuur langs alle commissies gaat om kennis te maken en te horen hoe de vrijwilligers betrokken zijn bij de HVA.

Onze werkwijzen steunen nu op de inzet van veel mensen, maar zijn te vaak onnodig arbeidsintensief en kunnen professioneler.

- **Eigentijds communiceren**

Het is wel belangrijk om niet steeds te zenden, maar ook vraaggericht te werken. Het is immers belangrijk om voor meer mensen aantrekkelijk te worden.

Aan de ene kant actiever en sneller opereren, passend bij de tijdgeest en aan de andere kant flexibel blijven om ruimte te houden voor wat op ons pad komt.

- **Nieuwe initiatieven**

Vraagbaak en kenniscentrum ('vraag het Willem') zijn voor allerlei vragen.

Een omgevingsvisie ontwikkelen op de binnenstad en de stadsontwikkeling.

'Erfgoed in de leefomgeving' betekent dat het stedelijk erfgoed breder is dan de monumenten in de binnenstad. Wij kijken dan ook naar de nieuwere wijken (De Hoef, De Mare, De Waarden, Overstad en Overdie) en naar de ruimtes tussen de gebouwen, de pleinen en het groen. De hele stad en haar inwoners vormen ons terrein.

Ter info: Alkmaar telt 17 woonplaatsen, 11 wijken, 66 buurten. Bijna 113.000 inwoners.

~~~~~

• Ledenwerving

Meer leden werven is vaak makkelijk gezegd, maar wie willen we aanspreken: de bevolking van Alkmaar verandert, niet alleen qua herkomst of achtergrond, maar ook qua leeftijd. Hoe bereiken we 'nieuwe' Alkmaarders, of jongeren / studenten die in erfgoed zijn geïnteresseerd?

Omdat jongeren / studenten de toekomst hebben en we voor hen niet aantrekkelijk blijken, is het noodzakelijk na te denken hoe we die naar binnen kunnen halen door hun belangstelling en interesse te wekken.

De grote uitdaging is het interesseren van "nieuwe" doelgroepen voor de publieksactiviteiten. Daarnaast verdient ook de wat recentere geschiedenis en de geschiedenis van Alkmaar buiten het historische centrum meer aandacht.

Uitspraak van Nina Simon (The Art of Relevance uit 2016):

'Wanneer we buitenstaanders uitnodigen, van welke aard dan ook, moeten we dat op hun voorwaarden doen. Niet op de onze. (...) Ze hebben ons het geschenk van hun deelname gegeven en verdienen onze belangstelling en respect. Zelfs als dat nieuwe manieren van werken, spreken of verbinden vereist.'

Als laatste hebben we onze activiteiten benoemd met als vraag: voor wie ondernemen wij deze activiteiten en dragen deze zo bij aan het realiseren van onze visie?

In de eerste plaats beschouwen wij **onze leden** als een belangrijke doelgroep. Zonder een stevig ledenbestand kan de vereniging niet functioneren.

De tweede belangrijke doelgroep wordt zonder twijfel gevormd door **de inwoners** – jong en oud – van Alkmaar en de regio.

Op verschillende manieren vervullen wij onze rol als representant van de mensen van deze stad richting het **gemeentebestuur van Alkmaar**. Wij beschouwen de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders als een belangrijke partner voor de instandhouding en dynamische ontwikkeling van de monumentale kwaliteiten van de stad.

Tenslotte is er ook de samenwerking met **erfgoedpartners** en **culturele instellingen** waarmee de vereniging gezamenlijk activiteiten uitvoert.

~~~~~

Alle werkzaamheden en activiteiten zijn de praktische uitwerking van waar we ons in de kern mee bezig houden:

Historie:

activiteiten die bij de missie en visie passen zijn de activiteiten waarbij wij de kennis over de geschiedenis van de stad verspreiden door de verhalen te vertellen:

Tijdschrift Oud Alkmaar	gratis voor leden	tegen betaling op verzoek
Wandelingen	gratis voor iedereen	
Lezingen	gratis voor leden	tegen betaling voor iedereen
Nieuwsbrief	gratis voor iedereen die zich aanmeldt	
Website	gratis voor iedereen	
Documentatie/Open Huis	gratis voor iedereen	

Ruimtelijke kwaliteit:

activiteiten die weliswaar bij de missie en visie passen, maar minder zichtbaar zijn en meer op de achtergrond plaatsvinden:

Ruimtelijke kwaliteit	beoordelen ruimtelijke plannen,	onregelmatig
Preadvies / Welstand	beoordelen vergunningsaanvragen,	2 wekelijks
Puienprijs	beoordelen goed gelukte verbouwingen,	2 jaarlijks
Kunst en Geschiedenis	beoordelen diverse onderwerpen,	onregelmatig
Oud Alkmaarprijs	beoordelen genomineerde kandidaten,	jaarlijks

Daarnaast hebben we als bestuur jaarlijks overleg met de Wethouder Erfgoed en onregelmatig met medewerkers van de afdeling Erfgoed, van erfgoedpartners en van andere culturele instellingen.

We voeren actie of initiëren actie indien nodig.

We staan niet op de barricaden, maar we buigen ons kritisch over plannen van bijvoorbeeld sloop van een historisch gebouw, kunstwerk of woonwijk.

~~~~~

VI. De Organisatie

De Historische Vereniging Alkmaar is een vereniging met ruim 1500 leden, een bestuur en ongeveer 60 vrijwilligers. Wij zijn en blijven een vrijwilligersorganisatie en wij streven ernaar dat de vrijwilligers in werkgroepverband zoveel mogelijk zelfsturend, met een eigen budget per jaar, de activiteiten kunnen uitvoeren.

De organisatie richt zich dus op het uitvoeren van alle – oude en nieuwe – activiteiten.

VI.a. structuur

De organisatiestructuur helpt om de doelen van de HVA te bereiken. Aanpassing kan gewenst zijn bij gewijzigde omstandigheden hetzij tijdelijk hetzij permanent. Er is ruimte om de individuele competenties en doelen van de leden aan bod te laten komen.

Bestuur

De taken en werkwijze van het bestuur zijn beschreven in de statuten van de vereniging en richten zich vooral op het algemene beleid van de vereniging, zowel inhoudelijk als financieel. Het bestuur kent drie algemene functies: die van voorzitter, secretaris en penningmeester. Daarnaast streven wij ernaar dat onze bestuursleden voortkomen uit de verschillende activiteitencommissies. Wij vinden het belangrijk dat onze bestuursleden een directe relatie onderhouden met één of meerdere van deze commissies.

Het bestuur stelt zich tot doel de regie over de 'vernieuwing' goed in te vullen. Dat gebeurt onder meer door duidelijke kaders te stellen en concrete doelen te formuleren, om binnen de HVA werkende actieve leden te helpen hun functie goed in te vullen.

Commissies

Het bestuur kan besluiten commissies (of werkgroepen) in te stellen die, onder verantwoordelijkheid van het bestuur, onderdelen van de bestuurstaken uitvoeren.

Ten behoeve van eenmalige of niet-structurele activiteiten zijn er projectgroepen.

Het bestuur stelt voor een commissie een protocol vast, waarin de samenstelling, taken, opdrachten en werkwijze van een commissie nader worden omschreven.

De HVA-commissie "Oud-Alkmaarprijs" is hierop een uitzondering, daar in deze commissie uitsluitend ereleden zitten.

~~~~~

Vrijwilligers

De HVA draait volledig op vrijwilligers oftewel actieve leden, die daarvoor geen beloning ontvangen. Alleen daadwerkelijk gemaakte kosten voor materialen en reizen worden vergoed. Het werven en behouden van vrijwilligers is voor het bereiken van de doelen essentieel. Wij bieden de vrijwilligers een inspirerende omgeving met mogelijkheden tot ontwikkeling en wij onderkennen het belang van het sociale contact. Het waarborgen van continuïteit door begeleiding van potentiële opvolgers, zeker voor bestuursleden, krijgt eveneens aandacht. Ons ideaal voor de belangrijke functies is het zgn. maatjesmodel, waarbij ieder een maatje heeft die hem / haar zo nodig kan opvolgen. Mede hierdoor hopen wij ons vrijwilligerspotentieel op peil te houden en zelfs een groei te realiseren. Ook is de aandacht gericht op de "nieuwe" vrijwilliger, die zich niet langdurig wil binden maar meer voor klussen/ projecten gaat.

VI.b. Financieel beleid

De HVA is een financieel gezonde vereniging met een vermogen van circa € 200.000, -. Het vermogen van de vereniging is met name bestemd als buffer en is verdeeld in een Basisreserve, een Continuïteitsreserve en een Vrije reserve. De continuïteits- en vrije reserve moeten vanuit hun aard op korte termijn beschikbaar zijn. De basisreserve wordt op een nader te bepalen wijze belegd, omdat dit bedrag bestemd is om opbrengsten te generen.

De doelstelling van het financiële beleid is dat wij streven naar een financieel duurzame vereniging. Als een goed 'rentmeester' zal het vermogen van de Historische Vereniging Alkmaar doorgegeven worden aan de komende generaties om tot in lengte van jaren financieel onafhankelijk en zelfvoorzienend te kunnen zijn.

De reguliere verenigingsactiviteiten worden gefinancierd vanuit contributies, donaties, giften, boekenverkoop en vergoedingen. Bijzondere activiteiten worden gefinancierd vanuit bijdragen/subsidies van derden en/of door aanwending van het eigen vermogen. Bovengenoemde principes gelden als leidraad voor een financieel meerjarenplan, dat telkens voor vijf jaar zal worden opgesteld.

Dit meerjarenplan is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Het beheren van de financiële ruimte (op korte en lange termijn)

Begroten en budgetteren helpen bij het richting geven van de inspanningen van de vereniging, Het biedt hulp bij het tijdig signaleren van knelpunten in de liquiditeitspositie. Door medewerkers en vrijwilligers te betrekken bij het opstellen van de budgetten, zal de vereniging draagvlak en betrokkenheid stimuleren.

~~~~~

- Het borgen van de (financiële) continuïteit op lange termijn

Meerjarenplanning zorgt ervoor dat duidelijk is wat de financiële consequenties zullen zijn. Het meerjarenplan zal bestaan uit een geprognostiseerde resultatenrekening en een geprognostiseerde balans.

- Het managen van de risico's

Binnen de vereniging hebben wij te maken met onzekere factoren, zoals contributie inkomsten, aansprakelijkheid of financiële risico's bij het aangaan van investeringen of projecten. Het is belangrijk dat risico's en onzekerheden worden herkend en dat daarop wordt geanticipeerd. Het onderkennen van risico's vormt een effectief kader voor een goede besluitvorming over de te nemen maatregelen en te stellen prioriteiten.

Uitgangspunt binnen het financiële beleid is dat betere financiële afwegingen kunnen worden gemaakt als er een helder beeld is van risico's.

- Kostenbeheersing

Aan de hand van begroting/budgettering en meerjarenplan worden de kosten getoetst. We blijven scherp op de betaalbaarheid van wandelingen, uitstapjes, lezingen, tijdschrift en bijeenkomsten. Bij afwijkingen wordt de penningmeester geïnformeerd en indien nodig wordt tijdige bijsturing toegepast.

Ter info: Grove indeling van de begroting (in 2026):

IN:	lidmaatschap: 1500 * 25,-	= 37.500,-
UIT:	huisvesting	= 7.500,-
	tijdschrift OA + porto	= 20.000,-
	Bestuur, incl. ledenadm. en PR	= 5.000,-
	Lezingen, wandelingen, website, etc.	= 5.000,-

~~~~~

VI.c. Huisvesting

Onze huidige huisvesting is toe aan verbetering of vervanging. Wij zijn ons aan het oriënteren op mogelijkheden om onze huisvesting op een andere locatie te realiseren. De voorkeur gaat uit naar een herkenbaar – liefst historisch – gebouw in de binnenstad. De huisvesting mag deel uit maken van een complex of gebouw met daarin ook andere functies of bestemmingen. Wij streven daarbij naar samenwerking met meerdere andere culturele instellingen of erfgoedpartners. Maar de vereniging moet wel de eigen identiteit behouden en ook onafhankelijk van andere gebruiker(s) bereikbaar en herkenbaar zijn.

De toekomstige huisvesting van de vereniging bestaat uit een publiektoegankelijk en een verenigingsdeel.

Het publieke deel moet op de begane grond liggen en wordt direct ontsloten vanuit de openbare weg. Deze ruimte is de ruimte voor de bezoekers maar ook de plek waar de vrijwilligers en leden tijdens de openingstijden elkaar kunnen ontmoeten. Het is het fysieke hart van de vereniging. Hier kunnen wij ons gezicht en ons gastheerschap tonen. In het niet voor publiek toegankelijke deel zijn verschillende kantoor-, opslag- en/of vergaderruimtes opgenomen.

Wanneer huisvesting op een meer centrale plaats in de stad gerealiseerd kan worden, moet opnieuw overwogen worden of een taak als gastheerschap, gericht op bezoekers van de stad, tot de mogelijkheden behoort.

~~~~~